

7. Про практичну складову в підготовці фахівців для Національної поліції України : наказ МВС України від 01.12.2017 № 981.

Надійшла до редколегії 17.03.2019

УДК 37.01:351.74

О. І. УЛЬЯНОВ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ;*

О. Ю. КОНЄВ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Викладено основні методики вдосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Запропоновано новий підхід до розробки вправ зі стрільби, а також поліцейських квестів для курсантів, які пройшли курс базової вогневої підготовки.

Ключові слова: *вогнева підготовка, тактична медицина, професійна підготовка, вогнепальна зброя.*

Значна частина повсякденної оперативно-службової діяльності в підрозділах Національної поліції здійснюється в умовах підвищеного ризику. Ця діяльність, перш за все, пов'язана з екстремальними ситуаціями під час боротьби правоохоронців із правопорушниками. На жаль, як показує практичний досвід, під час затримання правопорушників або транспортних засобів існують непоодинокі випадки, коли поліцейські отримують тяжкі поранення іноді з летальним результатом. Основними причинами таких тяжких наслідків стають тактично непрофесійні дії під час затримання правопорушників, а також грубі помилки при поводженні з табельною вогнепальною зброєю.

Практична підготовка поліцейських характеризується рядом особливостей, які необхідно враховувати під час викладання вогневої підготовки для курсантів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання: стрільба на випередження, без ретельного прицілювання, в обмежений час; стрільба в русі; стрільба на коротких дистанціях.

Головним завданням навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» є формування у курсантів готовності до ефективного застосування вогнепальної зброї в ситуаціях, коли виникають до цього підстави, передбачені Законом України «Про Національну поліцію» [1].

Вогнева підготовка у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання є одним із провідних предметів [2–4]. Уміння влучно та професійно володіти вогнепальною зброєю є основою вогневої підготовки майбутніх офіцерів поліції. Актуальність вивчення цієї навчальної дисципліни полягає в тому, що кожен курсант зобов'язаний досконало володіти вогнепальною зброєю, що у подальшому дозволить йому не тільки професійно виконувати свої обов'язки, але й в екстремальних випадках зберегти своє життя та життя інших людей від протиправних посягань злочинців.

Вогнева підготовка, як базова складова службової підготовки майбутніх поліцейських, передбачена навчальними планами у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання.

Мета викладання вогневої підготовки спрямована на те, щоб забезпечити майбутніх поліцейських необхідним комплексом знань, умінь і практичних навичок застосування теоретичних знань щодо подальшого прийняття правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також застосування вогнепальної зброї, у тому числі – в екстремальних ситуаціях проведення спеціальних операцій по затриманню правопорушників, самообороні, захисту громадян від протиправних посягань.

Наказом МВС № 658 від 7.09.2011 року «Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України та норм витрат боєприпасів МВС, ГУМВС, УМВС, відомчими навчальними закладами» визначено порядок та організацію проведення стрільб зокрема у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання.

В зазначеному наказі передбачено навчальні тренувальні вправи зі стрільби. Вправа зі стрільби – це кількісно-якісний показник виконання поліцейським прийомів і дій з бойовою зброєю у межах тиру (стрільбища) [2, с. 77]. За загальним правилом вправи зі стрільби та кидання ручних гранат поділяються на три категорії: 1) перша категорія вправ – виконується поліцейськими виключно під час навчання на курсах первинної професійної підготовки в закладах (установах) та направлена на формування знань умінь і навичок поводження зі зброєю під час стрільби; 2) друга категорія вправ – виконується поліцейськими під час навчання в закладах (установах), у системі службової підготовки (у тому числі на навчальних зборах) та направлена на удосконалення знань, умінь і навичок поводження зі зброєю під час стрільби; 3) третя категорія вправ – виконується поліцейськими підрозділів поліції особливого призначення (у тому числі під час навчання в закладах (установах), які здійснюють підготовку поліцейських для даних підрозділів), поліцейськими, які залучаються до проведення спеціальних (у тому числі антитерористичних) операцій та направлені на формування як індивідуальних, так і групових висококваліфікованих навичок поводження зі зброєю під час стрільби в особливих умовах несення служби. При виконанні вправ цієї категорії поліцейські обов'язково забезпечуються відповідним екіпіруванням та засобами індивідуального захисту.

На наш погляд, заслуговує на увагу перша та друга категорії вправ, оскільки саме вони найчастіше передбачені навчальними планами у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання.

Безперечно, вищезазначені вправи є базовими та необхідними під час викладання вогневої підготовки у курсантів, однак, на нашу думку, поряд із початковими та швидкісними вправами є сенс включити до стрільб спеціальні вправи, розроблені із урахуванням напрямку підготовки майбутніх поліцейських, зокрема, дільничними офіцерами поліції, оперуповноваженими кримінальної поліції, слідчими тощо.

Наказом Національної поліції України № 900 від 20.09.2016 року регламентовано загальні правила щодо проведення стрільб для поліцейських різних підрозділів [5]. Однак слід зауважити, що діяльність поліцейських кожного підрозділу Національної поліції під час виконання ними своїх службових обов'язків має свої особливості, які впливають на застосування ними вогнепальної зброї у різних екстремальних ситуаціях. Практичний досвід показує, що в оперуповноважених блоку кримінальної поліції виникають ситуації із застосуванням вогнепальної зброї, які є відмінними від ситуацій, в яких вогнепальну зброю застосовують дільничні офіцери поліції або слідчі. Це залежить від напрямків їх службової діяльності, поставлених перед ними задач та конкретних екстремальних випадків, в яких поліцейські застосовують вогнепальну зброю.

Вважаємо, що під час викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання необхідно враховувати, перш за все, досвід та особливості застосування вогнепальної зброї поліцейськими різних підрозділів

(дільничними офіцерами поліції, оперуповноваженими кримінальної поліції, слідчими, патрульними,), які відрізняються між собою.

На наш погляд, під час викладання вогневої підготовки з курсантами, які вже здобули початкову вогневу підготовку, доречним є впровадження вправ зі стрільби, які максимально відображають специфіку діяльності поліцейських різних підрозділів на практиці. Наприклад, для підготовки майбутніх дільничних офіцерів поліції повинні бути вправи, які відображають специфіку професійної діяльності дільничного офіцера поліції та ситуації, в яких він має право застосувати вогнепальну зброю. Відповідні вправи повинні бути розроблені і для майбутніх фахівців підрозділів кримінальної поліції, і для слідчих.

Важливим моментом при цьому також буде врахування помилок, яких припустилися поліцейські (дільничні, оперуповноважені кримінальної поліції, слідчі, патрульні) під час застосування вогнепальної зброї.

Отже, на підставі отриманого досвіду та аналізу помилок, які були допущені на практиці поліцейськими під час застосування вогнепальної зброї, можна сформувати відповідні тренувальні вправи для їх виконання у розрізі вивчення останніми вогневої підготовки. Зазначені вправи повинні максимально відображати специфіку діяльності поліцейських різних підрозділів на практиці та спрямовані на вироблення навичок щодо професійного застосування вогнепальної зброї майбутніми поліцейськими. У свою чергу, такий позитивний досвід надасть можливість інструктору моделювати певну ситуацію у навчальну вправу, враховуючи особливості застосування вогнепальної зброї поліцейськими на практиці, та помилки, яких вони припустилися під час такого застосування. Мета виконання таких тренувальних вправ – у подальшому уникнути допущення майбутніми поліцейськими зазначених вище помилок та набуття ними практичних навичок щодо професійного застосування вогнепальної зброї.

У цьому напрямку вважаємо за необхідне запропонувати під час навчання курсантів вогневій підготовці відпрацювання ними обов'язкових вправ, зокрема у кількості 6–8 (наприклад, 2 початкові, 2 швидкісні та 2 спеціальні вправи). Вважаємо за необхідне у подальшому приділити максимальну увагу вправам зі стрільби за відповідними напрямками підготовки курсантів, які максимально відображають специфіку діяльності поліцейських різних практичних підрозділів, а також відпрацюванню спеціально розроблених поліцейських квестів, окремо для підготовки фахівців превентивної діяльності, окремо для кримінального блоку і для слідчих.

Слід зазначити, що проведення практичних занять у формі поліцейського квесту в закладах із специфічними умовами навчання, є ефективним засобом закріплення теоретичних знань та розвитку практичних навичок, що необхідні курсантам у подальшій професійній діяльності.

Впровадження поліцейських квестів та елементів тренінгових технологій під час проведення занять з вогневої підготовки, насамперед, сприяє забезпеченню практичної складової навчання курсантів, набуття ними навичок виконання завдань як у стандартних та і нестандартних ситуаціях, що є обов'язковими умовами успішної практичної діяльності.

Щодо механізму проведення поліцейських квестів з вогневої підготовки слід зазначити наступне: завдання, яке отримує кожна з команд, повинне бути пов'язане із розв'язанням ситуаційного завдання та характеризуватися особливостями практичної діяльності дільничних офіцерів поліції за напрямом підготовки фахівців для превенції; оперуповноважених кримінального блоку для підготовки фахівців кримінальної поліції і т.д. Отже, на нашу думку, завдання, передбачені у поліцейських квестах з вогневої підготовки, повинні, перш за все, відображати особливості практичної діяльності відповідного підрозділу Національної поліції для курсантів за напрямом їх професійної підготовки (дільничні офіцери поліції, оперуповноважені кримінального блоку, слідчі).

Разом з тим під час складання завдань для поліцейських квестів з вогневої підготовки, не обов'язково визначати відстань під час стрільби або вихідне положення, з якого виконується вправа. Зазначені вправи з вогнепальної зброї у квесті повинні бути змодельовані з урахуванням ситуативного завдання, яке відображає застосування вогнепальної зброї або майбутнім дільничним, або оперуповноваженим, або слідчим.

До вказаного слід додати, що у майбутньому проведення поліцейських квестів з вогневої підготовки можна проводити із врахуванням положень таких навчальних дисциплін як тактико-спеціальна підготовка та тактична медицина, що у сукупності сприятиме виробленню у майбутніх поліцейських навичок не тільки щодо застосування ними вогнепальної зброї, але й щодо надання першої невідкладної долікарської допомоги що зменшить кількість можливих жертв у тій чи іншій екстремальній ситуації.

На нашу думку, актуальним є залучення до проведення навчальних занять, зокрема, з вогневої підготовки з курсантами вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, поліцейських-практиків із різних підрозділів Національної поліції. Це можуть бути бінарні заняття, як форма навчання за участі викладача-теоретика та практичного працівника. Мета бінарного заняття – створити умови практичного застосування знань, навичок та вмінь і надати можливість курсантам побачити результативність своєї роботи. Проведення бінарних занять забезпечує формування у курсантів цілісної системи уявлень про вогневу підготовку поліцейського із застосуванням практичних вправ.

Водночас позитивним моментом є також прийняття участі практичного працівника в організації та проведенні поліцейського квесту з вогневої підготовки, як інноваційної форми навчання та ефективного засобу закріплення у курсантів теоретичних знань та практичних навичок.

Удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання не повинно обмежуватися тільки положеннями відповідних наказів, воно потребує моделювання ситуацій з урахуванням практичного досвіду застосування вогнепальної зброї поліцейськими різних підрозділів Національної поліції. Такий підхід повинен бути відображеним у формуванні відповідних квестів для курсантів із урахуванням практичного досвіду застосування вогнепальної зброї поліцейськими підрозділами Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.02.2019).
2. Вогнева підготовка : навч.-метод. посіб. / А. В. Жбанчик та ін. Дніпро, 2017. 149 с.
3. Ануфрієв М. І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч.-метод. посіб. Київ : РВВ МВС України, 2003. 440 с.
4. Будагьянц Г. Н., Закорко И. П. Огневая подготовка. Пути повышения профессионального мастерства : учеб. пособ. Луганск : РИО ЛАВД, 2005. 460 с.
5. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : наказ Нац. поліції України від 20.09.2016 № 900.

Надійшла до редколегії 28.02.2019